

สังคมไทยในยุคดิจิทัล

อ.ขจีมาศ มงคลถื่น

รหัสวิชา 30000-1501

หน่วย 1

ประวัติศาสตร์สังคม

และภาวะการเปลี่ยนแปลง

หัวข้อเรื่อง

1.1 วิวัฒนาการของสังคมมนุษย์

1.2 ประวัติศาสตร์สังคมมนุษย์

1.3 ความหมายของสังคมมนุษย์

1.4 ความสำคัญของสังคมมนุษย์

1.5 องค์ประกอบของสังคมมนุษย์

1.6 ประเภทสังคมมนุษย์

1.7 หน้าที่ของสังคมมนุษย์

1.8 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

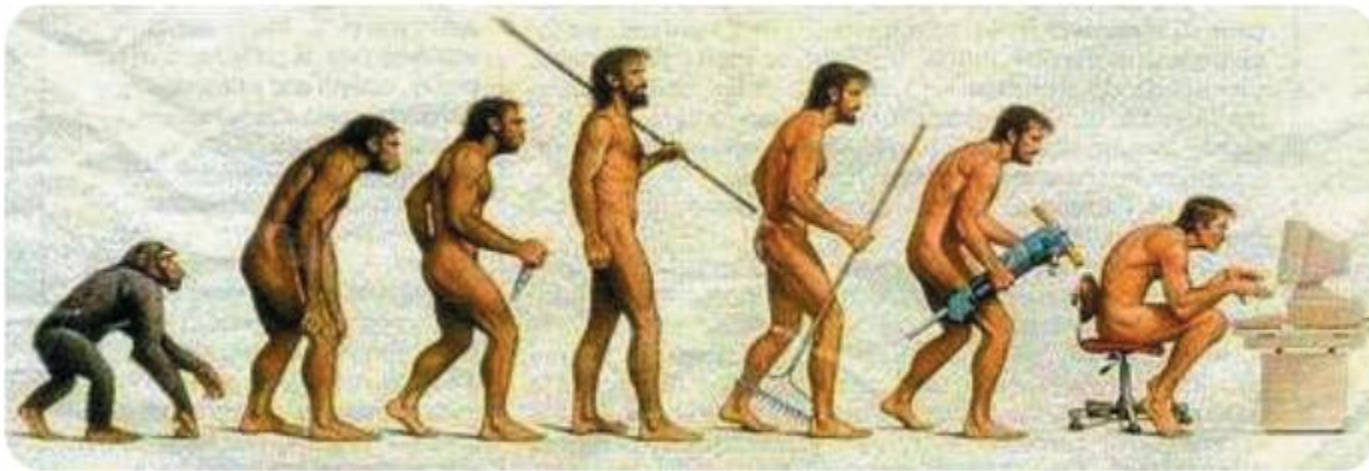
1.9 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยยุคใหม่

1.10 การเปลี่ยนแปลงสังคมไทยสู่ประชาคมอาเซียน

1.11 ภาวะวิกฤติในสังคมไทย

1.1 วิวัฒนาการของสังคมมนุษย์

วิวัฒนาการ (Evolution) คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาอย่างมีระบบตามธรรมชาติ ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมในสภาวะนั้น ๆ ไปสู่ฐานะที่ดีขึ้น เจริญขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่ย่ำแย่ ๆ ไปสู่ สิ่งที่ย่งยากซับซ้อนมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้จะต้องเปลี่ยนในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป และต้องใช้ระยะเวลา นานเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะไม่มีการย้อนกลับเป็นอย่างเดิมอีก

ย้อนกลับไปเมื่อประมาณ 20 ล้านปีที่แล้ว เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม มีทุ่งหญ้าเกิดขึ้น มาทดแทนป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้สิ่งมีชีวิตหลายชนิดมีวิวัฒนาการมาดำรงชีวิตบนพื้นดินมากขึ้น จาก ซากดึกดำบรรพ์และการเปรียบเทียบลำดับบน DNA ระหว่างมนุษย์และชิมแปนซี กลายเป็น ลิงไร้หาง ในที่สุด

1.2 ประวัติศาสตร์สังคมมนุษย์

ชุมชนของมนุษย์ในภูมิภาคต่าง ๆ ก้าวเข้าสู่สมัยประวัติศาสตร์ ในระยะเวลาไม่เท่ากัน เนื่องจากความสามารถของมนุษย์ในการสร้างสรรค์อารยธรรมความเจริญที่แตกต่างกัน ยุคสมัยประวัติศาสตร์สากลจึงแบ่งเป็น 3 ยุคย่อย ๆ ดังนี้

1.2.1 ประวัติศาสตร์สมัยโบราณ

เริ่มตั้งแต่แหล่งอารยธรรมเมโสโปเตเมีย อารยธรรมอียิปต์โบราณ และอารยธรรมกรีกโรมัน จนกระทั่งสิ้นสุดลงเมื่อกรุงโรมซึ่งเป็นศูนย์กลางของจักรวรรดิถูกตีแตกโดยพวกอารยชนใน ปีพ.ศ. 1019

1. อารยธรรมเมโสโปเตเมีย

2. อารยธรรมอียิปต์

3. อารยธรรมเปอร์เซีย

4. อารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุและอินเดีย

5. อารยธรรมจีน

6. อารยธรรมกรีก

7. อารยธรรมโรมัน

1.3 ความหมายของสังคมมนุษย์

คำว่า “มนุษย์” เป็นภาวะที่ประกอบด้วยรูปกับนาม เรียกกันทั่วไปว่า “คน” เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีลักษณะพิเศษที่เจริญกว่าสัตว์โลกชนิดอื่น ในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ มีสมองขนาดใหญ่ มีความฉลาด รู้จักพิจารณาไตร่ตรองด้วยหลักแห่งเหตุผล เรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อให้มีชีวิตรอด ปลอดภัย มีสติสัมปชัญญะ มีจิตสำนึกแยกแยะผิดชอบชั่วดีต้องการความรัก ความอบอุ่น ความสำเร็จ ในชีวิตการยอมรับจากผู้อื่น เป็นต้น

มนุษย์ตามรูปศัพท์จึงแปลว่า “ผู้มีจิตใจสูง มีคุณธรรม” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525 : 615)

มนุษย์มาจากคำว่า มนะ หรือ มโน ซึ่งแปลว่า จิต นำไปสนธิกับคำว่า อุษยซึ่งแปลว่า สูง
มนะ + อุษย หมายถึง มนุษย์

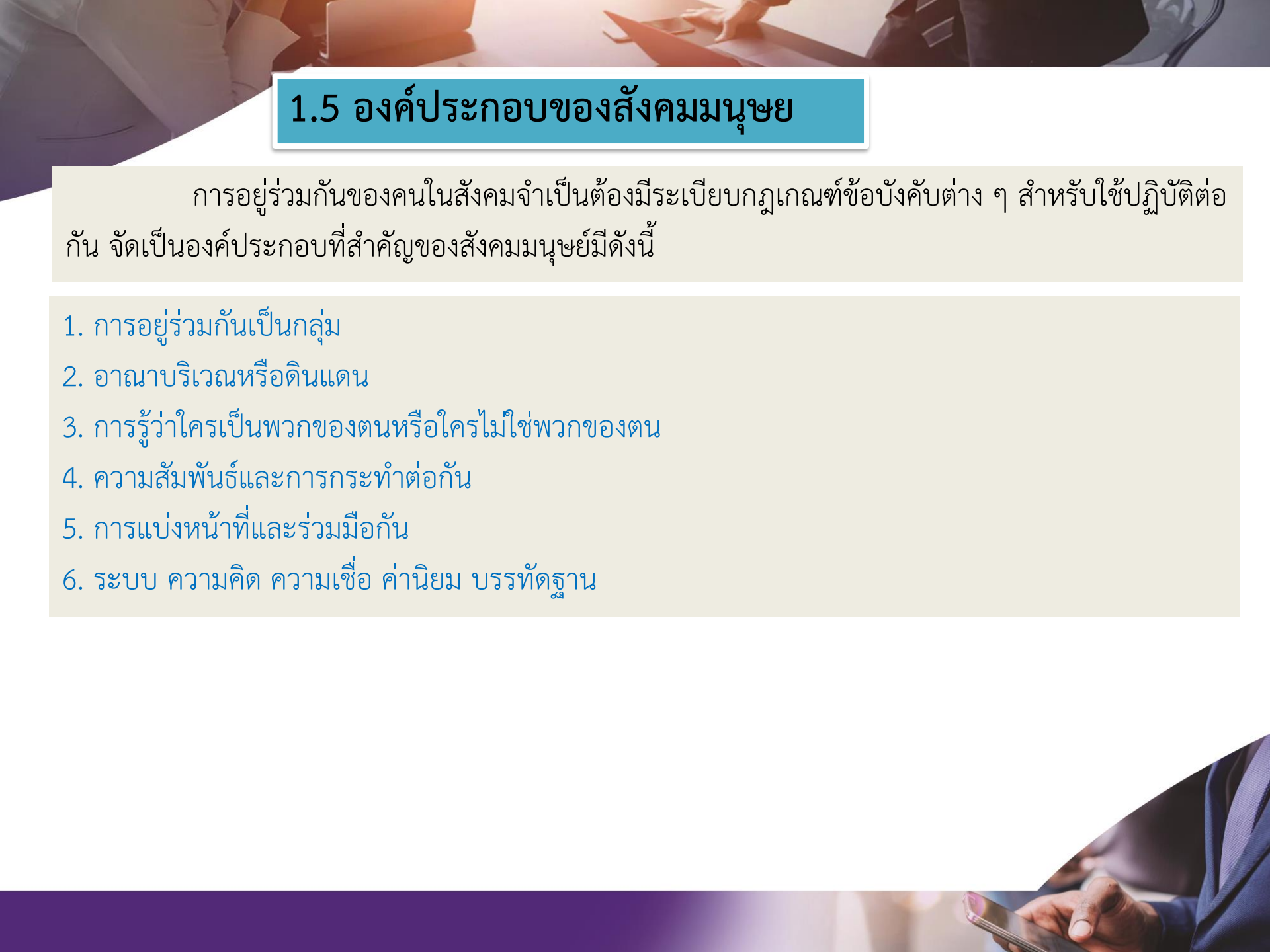
ท่านพุทธทาสภิกขุ กล่าวไว้ว่า “เป็นมนุษย์ เป็นได้เพราะใจสูง เหมือนหนึ่งขลุ่ย มีดีที่แววชน ถ้าใจต่ำ เป็นได้แต่เพียงคน ย่อมเสียที่ที่ตนได้เกิดมา”

มนุษย์ หมายถึง สัตว์โลกชนิดหนึ่งที่มีวิวัฒนาการและการพัฒนาได้มากกว่าสัตว์โลกชนิดอื่น เพราะมี ความฉลาดในการเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดีมนุษย์จึงได้ชื่อว่าเป็นสัตว์ประเสริฐกว่า สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ

1.4 ความสำคัญของสังคมมนุษย์

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ มีระบบการสื่อสารเพื่อแสดงความรู้สึกของตน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การจัดระบบระเบียบการอยู่ร่วมกัน ทำให้มีโครงสร้างทางสังคมที่ซับซ้อน ซึ่ง ประกอบด้วยหลายกลุ่ม ทำหน้าที่แตกต่างกันไป มีทั้งที่ร่วมมือและแข่งขันกัน กลุ่มมนุษย์มีตั้งแต่ครอบครัวไปจนถึง ประเทศชาติมีการสร้างค่านิยม จารีตประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่หลากหลายซึ่งเป็นรากฐานของสังคมมนุษย์

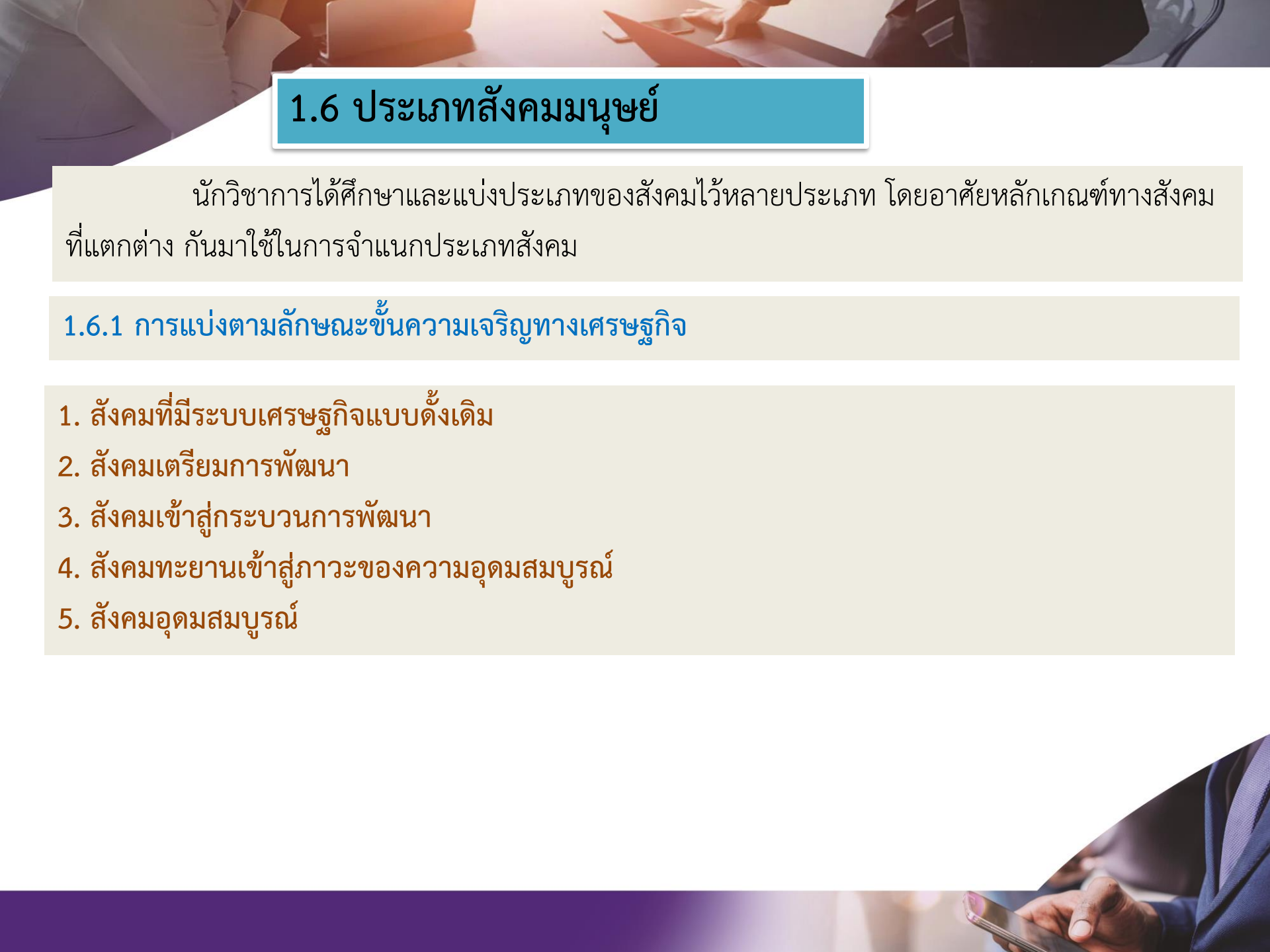
สังคมเป็นระบบองค์การและสถาบันที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์ โดยรัฐเป็นชุมชนการเมืองที่มีการจัด ระเบียบการครอบครองดินแดนที่แน่นอน มีการปกครอง มีอธิปไตย มีการรับรองเอกราชของรัฐโดยรัฐอื่น สามารถทำความตกลงระหว่างประเทศได้รัฐบาลสามารถสร้างและบังคับใช้กฎหมาย ระบบการปกครองที่ใช้ ในปัจจุบัน ได้แก่ ราชาธิปไตย คอมมิวนิสต์เผด็จการทหาร เทวาธิปไตย และเสรีประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบบที่ได้ รับความนิยมสูงสุด

1.5 องค์ประกอบของสังคมมนุษย์

การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมจำเป็นต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ สำหรับใช้ปฏิบัติต่อกัน จัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคมมนุษย์มีดังนี้

1. การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม
2. อาณาบริเวณหรือดินแดน
3. การรู้ว่าใครเป็นพวกของตนหรือใครไม่ใช่พวกของตน
4. ความสัมพันธ์และการกระทำต่อกัน
5. การแบ่งหน้าที่และร่วมมือกัน
6. ระบบ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน

1.6 ประเภทสังคมมนุษย์

นักวิชาการได้ศึกษาและแบ่งประเภทของสังคมไว้หลายประเภท โดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางสังคมที่แตกต่างกันมาใช้ในการจำแนกประเภทสังคม

1.6.1 การแบ่งตามลักษณะขั้นความเจริญทางเศรษฐกิจ

1. สังคมที่มีระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม
2. สังคมเตรียมการพัฒนา
3. สังคมเข้าสู่กระบวนการพัฒนา
4. สังคมทะยานเข้าสู่ภาวะของความอุดมสมบูรณ์
5. สังคมอุดมสมบูรณ์

1.7 หน้าที่ของสังคมมนุษย์

1. การรักษาสภาพทางชีวภาพของมนุษย์
2. การผลิตสมาชิกใหม่
3. การผลิตและการแจกแจงสินค้าและบริการ
4. การอบรมสั่งสอนสมาชิกใหม่ให้เรียนรู้ระเบียบทางสังคม
5. การกำหนดและการรักษาระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ
6. การสร้างความรู้สึก ค่านิยมและแรงจูงใจให้สมาชิกในสังคม

1.8 การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อมนุษย์และสังคมทั้งระบบ นักสังคมวิทยา ได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย เช่น “การเปลี่ยนแปลงทางสังคม” เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และมี ความต่อเนื่องเพราะเทคโนโลยีที่มนุษย์ใช้สติปัญญาสร้างสรรค์หรือใช้ความรู้จัดการกับสิ่งต่างๆจากโครงสร้างทาง สังคม เศรษฐกิจ

1.9 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยยุคใหม่

ปัจจุบันสังคมไทยได้ก้าวสู่การเปลี่ยนแปลงภายใต้การพัฒนาด้วยแนวคิดทุนนิยม การยอมรับและปรับตัวไปตามระเบียบสังคมโลกใหม่ อย่างไม่อาจปฏิเสธได้

1. ระดับบุคคล
2. ระดับชุมชน
3. ระดับสังคม
4. ระดับชาติ

1.10 การเปลี่ยนแปลงสังคมไทยสู่ประชาคมอาเซียน

นักมนุษยวิทยาและนักสังคมวิทยา ให้ความสำคัญ “มนุษย์พัฒนาจากการไม่รู้ไปสู่การรู้” สำหรับ สังคมไทยต้องสร้างวิธีคิดสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนตามกฎบัตรอาเซียนที่กำหนดไว้ว่า ให้บรรลุสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปีค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) ภายใต้วิสัยทัศน์ว่า “หนึ่งวิสัยทัศน์หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม” (One Vision One Identity One Community)

1.11 ภาวะวิกฤติในสังคมไทย

ในปัจจุบันสังคมไทยอยู่ในภาวะวิกฤติเพราะความไม่สมดุลของการพัฒนาที่ทำให้เกิดการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ความเจริญก้าวหน้าทางวัตถุที่มากขึ้นทำให้คนตกเป็นทาสวัตถุนิยม มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันมีน้อยลงค่านิยมของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปมาจากการพัฒนาประเทศไทยในระยะ 30 ปีผ่านมาแม้เศรษฐกิจจะเจริญก้าวหน้าประชาชนมีชีวิตที่สะดวกสบายขึ้น แต่ปัญหาสังคมก็มีมากขึ้นและรุนแรงยิ่งขึ้น เช่น ปัญหามลภาวะเป็นพิษ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเยาวชน ปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด ปัญหา ความเสื่อมโทรมด้านศีลธรรมจริยธรรมและค่านิยม ในยุคของโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นโลกไร้พรมแดน ทำให้สังคม มีการพัฒนาเจริญก้าวหน้าไปมาก เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ใบงานที่ 1

1. ให้นักศึกษา หาข้อมูลเกี่ยวกับข่าวที่ทำให้ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะวิกฤต 1 เรื่อง และวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดขึ้นของเรื่องดังกล่าว และแนวทางการแก้ปัญหาของข่าวนี้ โดยแบ่งประเด็นการแก้ปัญหาเป็นระดับตนเอง ระดับครอบครัว ระดับสังคม

ตัวอย่าง ข่าวเจ้าหญิงที่อวดกับนักบวชร้อยล้าน

สาเหตุของการเกิดเรื่องดังกล่าว = ผู้คนมีความเสื่อมโทรมด้านศีลธรรมจริยธรรมมากขึ้น ไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี รวมถึงผู้คนที่มาบวชเป็นพระไม่ได้มีจิตใจที่จะสืบทอดพระพุทธศาสนาอย่างทอ้งแท้

แนวทางการแก้ปัญหา

- ระดับตนเอง ผู้เป็นพระภิกษุสงฆ์ควรทราบหน้าที่ของตนเอง ประพฤติตนอยู่ในศีลในธรรม ผู้หญิงในข่าวควรยับยั้งชั่งใจ รู้ตัวเองว่าควรทำหรือไม่ทำอะไร
- ระดับครอบครัว พ่อแม่ผู้ปกครองควรปลูกฝังบุตรหลานให้รู้ในหน้าที่ของตนเองและรู้ผิดชอบชั่วดีตั้งแต่วัยเด็ก
- ระดับสังคม ควรมีบทลงโทษให้กับผู้ที่ทุจริตต่อสิ่งที่ไม่ใช่ของตนเอง

2. จงอธิบายความหมายของคำว่า วิวัฒนาการ

3. จงสืบหาวิวัฒนาการของเมโสโปรเทรเมียว่า ถือกำเนิดบริเวณใด และมีการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใดขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์บ้าง

4. จงสืบหาวิวัฒนาการของอียิปต์ว่า ถือกำเนิดบริเวณใด และมีการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใดขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์บ้าง

5. จงสืบหาวิวัฒนาการของกรีกว่า ถือกำเนิดบริเวณใด และมีการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใดขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับมนุษย์บ้าง

6. จงอธิบายความหมายของประโยคที่ว่า “เป็นมนุษย์ เป็นได้เพราะใจสูง เหมือนหนึ่งยุง มีดีที่แววขน ถ้าใจต่ำ เป็นได้แต่เพียงคน ย่อมเสียที่ที่ตน ได้เกิดมา”

7. เพราะเหตุใดมนุษย์จึงได้ชื่อว่าเป็นสัตว์อันประเสริฐกว่าสัตว์อื่นใดในโลก
8. องค์ประกอบใดที่ทำให้มนุษย์สามารถอยู่รวมกันเป็นสังคมได้
9. สิ่งใดที่ทำให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น และในปัจจุบันมีรูปแบบใดบ้าง
10. ให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวหน้าที่ของมนุษย์ว่าข้อใดเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด